

Aruanne inimkaubitsemise kohta Eestis aastal 2015

EESTI: 2. taseme jälgitavate riikide nimekirjas

Eesti on sundprostitutsioonile alistanud naiste ja tüdrukute ning sunnitöö tingimustele alistanud meeste, naiste ja laste päritolu-, transiit- ja sihtriik. Eesti kodakondsusega naised on seksikaubanduse subjektideks Eestis ja teistes Euroopa riikides. Eesti mehed ja naised elavad sunnitöö tingimustes nii Eestis kui mujal Euroopas, samuti Austraalias, eelkõige ehituse, koristuse ja sotsiaalhoolekande sektorites, aga ka hooajaliste tööde alal. Eesti lapsi kasutatakse ära kuritegude, nagu näiteks varguste toimepanemiseks; mõningatel juhtudel võivad nad olla ka inimkaubitsemise ohvriteks.

Ukraina ja Poola mehed sattusid Eestis siseriikliku inimtööjõu ärakasutamise ohvriks, eriti ehitussektoris. Vietnami kodanikke, kes olid sunnitöö tingimustele alistanud, transporditakse läbi Eesti teistesse Euroopa Liidu riikidesse. Eesti Vabariigi valitsuse tegevus ei vasta täiel määral inimkaubanduse elimineerimise miinimumstandarditele; sellegipoolest tehakse selle standardini jõudmiseks märkimisväärseid pingutusi. Eestis mõisteti 2012. aasta inimkaubanduse vastase seaduse alusel süüdi veel isikuid; kahele inimkaubitsejale mõisteti vanglakaristus, kuigi veel kaks inimkaubitsejat vabastati tingimisi. Korrakaitsejõud algatasid esimese tööjõuga kaubitsemise alase uurimise, kuid üldine inimkaubitsemise juhtude kohtusse andmise arv jätkas langustrendi. Valitsus nõudis jätkuvalt, et riikliku abi saamiseks esitaksid eeldatavad inimkaubitsemise ohvrid politseile kuriteoteate; selle nõude tulemusena oli ohvrite tuvastamise määr väga madal.

SOOVITUSED EESTILE:

Tuleb suurendada pingutusi inimkaubandusega tegelevate isikute karistusseadustiku § 133 alusel uurimiseks, kohtu alla andmiseks ja süüdimõistmiseks; tuleb muuta ohvriabi seadust, et kõrvaldada tõkked ohvrite tuvastamisel; tuleb intensiivistada kohtunike koolitust, et nad saaksid karistuste mõistmisel aru inimkaubitsemise kuriteo tõsidusest; tuleb innustada politseid ja tööinspeksiooni uurima tööjõuga kaubitsemist, sealhulgas petturlikke võtteid kasutavate tööjõuvahendajate tegevust; tuleb suurendada valitsuse pingutusi inimkaubanduse ohvrite ennetavaks tuvastamiseks, kaasa arvatud Eestis prostitutsiooni kaasatud isikute ja siserändajatest töötajate sõeluuring; tuleb luua olukord, kus rohkem ohvreid aitab kaasa inimkaubandusega tegelevate isikute üle kohtumõistmisele, võimaldades ohvritele kerge juurdepääsu õigusabile; tuleb jätkata spetsiaalse koolituse andmist politseinikele, uurijatele ja prokuröridele; ning tuleb teavitada ohvreid nende võimalusest nõuda nende suhtes inimkaubitsemise toime pannud isikutelt kohtulikis korras hüvitust.

VASTUTUSELE VÕTMINE

Eesti Vabariigi valitsus täiustas oma õiguskaitse alaseid pingutusi. Eesti karistusseadustiku § 133 ja § 175 keelustavad kõik seksikaubanduse ja tööjõuga kaubitsemise vormid, sätestades maksimaalse karistusmäärana kuni 15-aastase vabaduskaotuse, mis on piisavalt range ja samaväärne karistusmääradega muude raskete kuritegude eest nagu näiteks sunniviisiline seksuaalvahekord. 2014. aastal viisid Eesti ametivõimud läbi 20 uut kriminaaluurimist, võrrelduna 2013. aasta 26 uurimisega. 2014. aastal registreeriti esimene kriminaalasi seoses Eestis toimunud tööjõuga kaubitsemisega; aruandeperioodi lõppedes oli menetlus veel käimas.

Ametivõimud andsid 2014. aastal kohtusse ühe juhtumi, mida on vähem kui 2013. aasta kuus juhtumit ja 2012. aasta 12 juhtumit. Eesti kohtud mõistsid 2014. aastal § 133 alusel süüdi neli inimkaubitsejat, mida on rohkem kui 2013. aasta kaks süüdimõistmist. Kahele 2014. aastal süüdimõistetud inimkaubitsejale mõisteti karistuseks neli aastat vangistust, mis on edasimineku võrreldes 2013. aastal süüdimõistetud

inimkaubitsejate väikeste karistustega, kuid teisest küljest mõistsid ametivõimud veel kahele süüdimõistatud inimkaubitsejale tingimisi karistuse ilma reaalse vangistusega. Valitsus korraldas neli kursust politseinikele, piirivalvuritele ja tööinspektoritele, et soodustada koostööd sunniviisilise töö juhtumite osas. Valitsus ei korraldanud ühtki koolitust kohtunikele. Aruandlusperioodi jooksul tegid Eesti õiguskaitseorganid inimkaubanduse uurimisel rahvusvahelist koostööd ühes inimkaubanduse alases juurdluses. Eesti valitsus ei teatanud ühegi valitsustöötaja uurimisest, kohtu alla andmisest või süüdimõistmisest inimkaubitsemises kaassüüdlasena.

KAITSE

Eesti valitsus vähendas ohvrite kaitseks tehtavaid pingutusi. Alates 2013. aasta aprillist peavad eeldatavad inimkaubitsemise ohvrid teenuste saamiseks politseile kuriteoteate esitama. Seejärel on politseil 10 päeva aega prokuratuuriga kohtuda; kui ametivõimud otsustavad kriminaalasja mitte algatada, siis lõpetab valitsus ohvriabi rahastamise. 2014. aastal said valitsuselt abi kaks Eesti kodakondsusega inimkaubanduse ohvrit, neist kaks olid sel aastal tuvastatud. 2014. aasta jooksul ei tuvastanud ametivõimud ühtki välisriigi kodanikust inimkaubanduse ohvrit. MTÜd abistasid veel 20 seksikaubanduse ohvrit ja 43 tööjõuga kaubitsemise ohvrit, keda ametivõimud ametlikult ohvriteks ei tunnistanud. Seksikaubanduse ohvritel oli võimalik ilma politseisse pöördumata saada mittespetsiifilisi teenuseid, mis on mõeldud prostitutsioonis tegevatele isikutele; 2014. aastal abistas valitsuse poolt rahastatud MTÜ 280 prostitutsiooni kaasatud naist, kellest 20 puhul esinesid märgid seksikaubandusest.

2014. aastal maksis Sotsiaalkindlustusamet välja 20 421 EUR (23 200 USD), et rahastada neljale ametlikult inimkaubanduse ohvriks tunnustatud isikule osutatavat abi. Lisaks eraldas Sotsiaalministeerium 2014. aastal 99 580 EUR (125 800 USD) MTÜle, mis osutab teenuseid prostitutsiooni kaasatud naistele, kelle hulgas 20 naisel esinesid seksikaubanduse ohvrite tunnused. Lastest inimkaubanduse ohvritele ei olnud eraldi varjupaiku, kuigi teatati, et lastest ohvritele pakuti varju koduvägivalla all kannatavatele naistele mõeldud varjupaikades või võimaldati asendushooldust. Täiskasvanud meessoost inimkaubanduse ohvritel oli juurdepääs majutusele, õigusabile ja teistele teenustele.

Vähemalt kuuendat aastat järjest ei osalenud inimkaubitsemise kuritegude uurimises ega inimkaubitsejate kohtulikule vastutusele võtmises ühtki ohvrit. Kuigi välismaalt pärit ohvritel on õigus taotleda nende osalusel läbi viidava kriminaaluurimise ja õigusprotseduuride ajaks ajutist elamisloa, ei ole alates aastast 2007, mil niisuguse ajutise elamisloa saamise õigus kehtestati, ükski inimkaubanduse ohver seda mitte kunagi taotlenud. Eesti tunnistajakaitse seadus võimaldab inimkaubitsemise ohvritel anonüümselt tunnistusi anda, kuid seda võimalust ei ole kunagi üheski inimkaubitsemise alases uurimises rakendatud. Eesti kohus mõistis ühele inimkaubitsemise ohvrile kahjutasu 150 000 EUR (159 300 USD). Vaatlejad märkisid, et ohvritele õigusabi saamine oli seotud liigse bürokraatiaga ja advokaadid ei olnud arvestanud inimkaubitsemise ohvrite vajadustega.

ENNETAMINE

Valitsuse ennetustegevuses toimus edasimineku. Inimkaubanduse vastasesse töörühma kuuluvad 35 valitsusasutuse ja MTÜ esindajad, kes kohtusid jätkuvalt regulaarselt, et arutada inimkaubanduse vastast tegevuspoliitikat. Töörühm avaldas oma tegevust käsitleva aastaaruande. Valitsus võimaldas ühele MTÜ-le 53 601 EUR (60 900 USD) suuruse summa, et avada ja käigus hoida inimkaubanduse vastast telefoniabiliini, kuhu helistas aruandeperioodi jooksul 497 inimkaubanduse ees kaitsetut isikut. Ametivõimud korraldasid teavituskampaaniaid, mis olid suunatud kooliõpilastele ja potentsiaalsetele rändajatele töötajatele. Valitsus oli koostanud vägivalla vähendamise riikliku tegevuskava aastateks 2010-2014, mis hõlmas ühena neljast eesmärgist ka inimkaubanduse vastast võitlust ja ennetust; 2015. aasta veebruaris võttis valitsus vastu riikliku tegevuskava aastateks 2015-2020. Valitsus korraldas uuringu, et

selgitada välja Eesti elanike teadlikkus inimkaubitsemisest ning kasutas selle uuringu tulemusi, et koostada uus tegevuskava ja teavitustegevused. 2015. aasta veebruaris ühines Eesti Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastase konventsiooniga, mis võimaldab Euroopa Nõukogu seirerühmal edaspidi riigis valitsevat olukorda hinnata. Valitsus andis oma diplomaatilise korpuse töötajatele inimkaubitsemise alast koolitust või suuniseid. Valitsus teatas erimeetmete rakendamise nõudmise vähendamiseks tasulise seksi ja sunnitöö järel, kaasa arvatud tööandjate teavitamine rändajatest töötajate õigustest.